

ՏԱՍՆ ԵՒ ՎԵՏԵՐԱՐՈՂ ՏԱՐԻ

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարեկանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյան խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Ցայտարարությունը ընդունվում է ամեն լիզուով:

Ցայտարարությունների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նոցա կայսերական
Մեծութիւնները Թիֆլիսում. Նամակ Ախալքալա-
քից. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.
Նամակ Թիֆլիսից. Արտաքին լուրեր. ՀԵՌԱ-
ԳԻՐՆԵՐ. — ԲՈՐՍՍ. — ՅԱՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նշանածը.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՅԱ ԿԱՅԱՐԱՐԱԿԱՆ ՄԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍ-
ՍՈՒՄ

Հարուստագում են նկարագրել Նոցա Մեծու-
թիւնները այցելութիւնները, կրկին հետեւելով
ուսու պաշտօնական «Кавказъ» և «Новое Обс-
уждение» լրագրիներին:

Սեպտեմբերի 29-ին ազնականների տուած
պարահանդէսը շատ փառաւոր էր: Ժողովարանը
զբոյց դարձրած և գեղեցիկ լուսաւորված էր,
իսկ նրա առաջ խմբված ահագին բազմութիւնը
աւելի հետաքրքիր կերպարանք էր տալիս երեկո-
յան հանդիսին: Ժողովարանի շինութիւնը ներ-
սից աւելի չքեղ էր զարդարված՝ ծաղիկներով և
զօրգերով: Երեկոյեան ժամը 9-ից սկսեցին հա-
ւաքելի հրաւիրվածները, որոնք մեծ մասամբ աղ-
նուականներ՝ յատկապէս այդ օրվայ համար
պատուիրված համագլխաններով: Երբ, իսկ միւս
մասը տեղական շորերով և ֆրակներով: Կանայք
փայլում էին իրանց գոյնզգոյն և չքեղ հագուստ-
ներով: Ժողովարանի դահլիճները լի էին կատա-
րելապէս: Ժամը մօտ 9 3/4-ին փողոցում թնդաց
«ուրա», որը նշան էր արդէն, որ Նոցա Մեծու-
թիւնները եկան: Վերջապէս ժողովարանի դահ-
լիճում երևացին Թագաւոր Կայսրը և Թագուհի-
ն: Կայսրուհին Կայսրը երևանաւ դնդի նշանա-
դրանով: Թագաւորանոցը չէր զգուշացել էր:

Նոցա Մեծութիւնների գալուց մի փոքր յետոյ
սկսվեցաւ «պօզնեզ». Կայսրուհին անցաւ ձե-
րունի իշխան Բագրատիւն-Մուրադեանի հետ,
Կայսրը՝ իշխանուհի Բեկեմիւս Օրբելիանու հետ,

իսկ Թագաւորանոցը իշխանուհի Մելեքովայի
հետ: Անցնելով դահլիճը Նոցա Մեծութիւննե-
րը բռնեցին իրանց առաջվայ տեղը և սկսե-
ցին խօսակցել ներկայ եղող տիկիներին
հետ, որոնցից երեքը, այն է իշխանուհի օրբել-
ներ՝ Մելեքովա, Արգունիսկայա-Ներկայաբազուկ
և Սուքասաւովա հէնց նոր արժանացել էին ֆրեյ-
լինայի կոչմանը:

Մի փոքր անց լսվեց Վրաստանին լաւ ծանօթ
և սիրելի «հարկիրայի» ձայնը, անմիջապէս կազմ-
վեց մի փոքրիկ շրջան և սկսվեց «լէզզիկան»,
որը, ինչպէս երևաց, դուր եկաւ Նոցա Մեծու-
թիւններին և Նոցա ցանկութեամբ երկբորդ ան-
գամ կրկնեց: Լէզզիկայի վերջնապէս յետոյ
Նոցա Մեծութիւնները հեռացան ետեի սենեակ-
ները:

Դրանից յետոյ սկսվեցան ողորդված պարերը:
Այդ պարերին մասնակից էին Թագաւորանոցը՝
պարելով տիկին Զեբեմեանովայի հետ, և Մեծ իշ-
խան Գեորգի Ալեքսանդրովի: Ժողովարանի դահ-
լիճները մէկուս պատրաստված էր ճոխ սեղան,
գեղեցիկ խմբիչներով:

Ուղիղ ժամը 11 1/2-ին Նոցա Մեծութիւնները
հեռացան ժողովարանից և վերադարձան պալա-
տը, իսկ մնացած հիւրերը գեռ. երկար մնացին
ժողովարանի դահլիճներում՝ շարունակելով պա-
րել և ուրախանալ:

Միւս օրը, սեպտեմբերի 30-ին, առաւօտեան
10 1/2 ժամին, Նոցա Մեծութիւնները, ուղեկցու-
թեամբ պալատի մինիստր Վորոնցով-Կաշկովի,
գլխավորական մինիստր Վանսովսկու, Կովկասեան
կառավարչապետ իշխան Գոնիուկով-Կորսակովի և
ուրիշների զնացին Նաւթուղ, հանդիպելով փո-
ղոցներում ժողովրդի «ուրալին»: Տիկիանովի դա-
նիկայի վրա մարկանդիզները ներկայացրին
Նոցա Մեծութիւններին իրանց պատրաստած ըն-
ծանքը: 10 ժամ 40 րոպէսին Նոցա Մեծութիւն-
ները մտան Նաւթուղի գլխավորական հիւանդանո-
ցը, այցելեցին հիւանդանոցի սենեակները, ան-
գամանատական կարիները, ֆելդշերան զարդը,
և հիւանդներին: Դրանից յետոյ Նոցա Մեծու-
թիւնները մտան հիւանդանոցի եկեղեցին, և ապա

այցելեցին Նաղեժդեան ողորմած քայրերին և
Նաղեժդեան ապաստարանը: Ժամը 12-ին Նո-
ցա Մեծութիւնները դարձան պալատը, ուր պատ-
րաստված էր ընտանեկան նախաճաշի:

Ժամը 2-ին, կէսօրից յետոյ, Նոցա Մեծութիւն-
ները, բարձրաստիճան անձերի ուղեկցութեամբ,
բարենաճեցին այցելել Կովկասեան մուգէյը, ուր
Նոցա գլխավորեցին Կովկասեան ուսումնարանա-
կան շրջանի հոգաբարձուն և մուգէյի գլխավոր
Բաղդէ: Օրոշուտափառ ճանապարհորդները մեծ ու-
շաղորդեամբ դիմեցին ամբողջ մուգէյը, որը
տեղի մի ժամ Գուրս դնալիս Նոցա Մեծութիւն-
ները բարենաճեցին իրանց անունները ստորագրել
այդ նպատակով առանձին պատրաստած թերթի
վրա:

Մուգէյից Նոցա Մեծութիւնները անցան իգա-
կան գիմնադիւն, ուր խմբված էին տեղական օ-
րորդական զարդերի աշակերտուհիները Սա-
նալով աշակերտուհիներից ընծաներ, և Կովկա-
սեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի
ուղեկցութեամբ շրջապայելով գիմնադիւն, Նոցա
Մեծութիւնները, աշակերտուհիների «ուրալի» ու-
ղեկցութեամբ, զնացին Կովկասեան գիմնադիւն
մուգէյի նոր պատրաստած շինութիւնը, ուր Նո-
ցա սպասում էին մուգէյի գլխավոր Բաղդէ և
գլխավոր-մայր Էլիսաւ Նոցա Մեծութիւնները բա-
րենաճեցին նայել պատկերները և մուգէյը, որը
առ ալժմ դեռ բոլորովին պատրաստ չէ:

Ձիւնորական մուգէյից Նոցա Մեծութիւնները
զնացին կաղեմների կորպուսը, շրջապայեցին այդ
գլխավորական զարդը, լսեցին աշակերտների
նուագը և երգերը, և «ուրալի» ուղեկցութեամբ
ժամը 4 3/4-ին դարձան պալատը:

Նոյն օրը, երեկոյեան ժամը 7-ին, տեղի ունե-
ցաւ պալատում ճաշ, որին ներկայ էին բարձր
հոգևորականները, ի միջի այլոց Վեհափառ Մա-
կար Կաթողիկոսը, պալատական աստիճանաւոր-
ները, քաղաքացիական և զինուորական բարձր
պաշտօնականներ, ազնուականներ և կանայք:

Սեպտեմբերի 30-ին, երեկոյեան Մուշտաֆ
այգիում կայացած ժողովրդական զբօսանքը շատ
փառաւոր էր: Միջալէկեան փողոցը, որտեղ պէտք

է անցնէին Նոցա Կայսերական Մեծութիւնները
չքեղ զարդարված էր: Մուշտաֆի դրանը շինված
էր յաղթական կամար, որի վրա դրած էր՝ «ДОБРО
ПОЖАЛОВАТЬ»: Մուշտաֆի և փառաւորացէս զար-
դարված էր: Այդու առաջին հրապարակի վրա շի-
նած էր չքեղ պալիլիճ, ասիական արևելեան
ճաշակով: Ելելուրական լուսաւորութիւնը դիւ-
թական կերպարանք էր տուել այդու, ուր խմբ-
ված էր ահագին բազմութիւն՝ կանայք՝ թանգա-
ղին հագուստներով, իսկ տղամարդիկ՝ ֆրակնե-
րով, նշանագրեւորներով և չէրքեղաներով:

Ժամը 9 1/2-ին Նոցա Կայսերական Մեծութիւն-
ները եկան Մուշտաֆ. բազմութիւնը «ուրա»
գոչելով ընդունեց Բարձր Հիւրերին, որոնք ան-
ցան պալիլիճի դահլիճը և տեղաւորվեցան արեւ-
այական լոճայում: Մի փոքր ժամանակից յետոյ
արեւայական լոճայի առաջ շինված տեղերում
սկսվեց «լէզզիկան», որը բաւական երկար տեղի
և ինչպէս և այս անգամ, շատ դուր եկաւ Նոցա
Մեծութիւններին:

Հետաքրքիր էր և այն, որ այդու ծառուղիս-
րից մի քանիստ գեղեցիկ տեղական սովորու-
թեամբ «սուլիաներ», ուր համբարները, թուով
աւելի քան 500 մարդ, ուսում և խմում էին,
հիւրասիրելով անցուղաւր ճանորներին գինով:

Ամենից մեծ ուշադրութիւն դրաւ հրախաղու-
թիւնը, որը պատրաստված էր Մուշտաֆի գլխա-
ւոր ընդունիչ, Կուրի միւս կողմում: Նոցա
Մեծութիւնները անցան պալիլիճի արևմտեան
կողմը, որը դարձրած էր դէպի Կուրը, ահագին
բազմութիւն էլ խմելից դէպի այն կողմ՝ հրա-
խաղութիւնը տեսնելու համար: Ասեղ գցելու տեղ
չը կար. մարդիկ խմված էին միմեանց վրա
աներեկայելի կերպով: Ի նկատի ունենալով
այդ, իշխան Գոնիուկով-Կորսակով գլխից Թագա-
ւոր-Կայսրին և ասեղ. շնորհակալ, Ձերդ Մեծու-
թիւն, այստեղի ժողովուրդը պարզ է. բայց ոչ մի
տեղ իշխող աւելի հանդիստ չէ կարող լինել,
որքան այս ժողովրդի մէջ:

Հրախաղութիւնը համարեա մի ժամ տեղի և
իր գեղեցկութեամբ և չքեղութեամբ ամենքին
հիացմունք պատճառեց, մի և նոյն ժամանակ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆՇԱՆԱԾԸ

III

Շիրադեանը մնաց սառած. այս պատահարը նը-
րան երազ էր թուում. նա այս դրութեան մէջ հա-
սաւ իր սենեակը, ուր դրնում էր Հախվերդեանը:
Պէտք է նկատած, որ Հախվերդեանը այդ ժամա-
նակ Թիֆլիսումն էր ապրում և Շիրադեանի հետ
միասին: Նա, Թիֆլիսում թագաւորական ծառա-
յութեան մէջ մտնելով, այդտեղ էլ մնաց: Երբ
Շիրադեան, յօնքերը հաւաքած, լուռ ու մունջ
ներս մտաւ, Հախվերդեանը, անկողնում պառկած,
գիրք էր կարդում: Նա բարձրացաւ, նայեց ժա-
մացոյցին և քմիքով տալով դարձաւ Շիրադեա-
նին:

— Ինչու այսպէս շուտ, դեռ ժամի երկուսն է
միայն:

— Ապա ինչ ունէի այստեղ սպասելու, անբա-
ւականութեամբ պատասխանեց Շիրադեանը և ա-
ռանց շորերը հանելու՝ ինչպէս մի ջարդված ու
յոգնած մարդ՝ ընկաւ անկողնու վրա:

— Հը, շատ բան: Խորհրդաւոր եղանակով շարու-
նակեց Հախվերդեանը: Միթէ տիկին վարվարելի
կապելը քիչ դժուր կուենայ... Այստեղ նա
դիմամբ լուց, Շիրադեանին նայելով, բայց, երբ
տեսաւ, որ նա մինչև անգամ տեղիցն էլ չը շարժ-
վեց, շարունակեց:— Առաջ դահլիճում թե թեի
տուած երթեկներով... յետոյ յոգնածութիւն ու
լնթիւք, ընթիւք ժամանակ ողիւց ըմպելիքներ,

սրտակից խօսակցութիւն... հաճելի զգացմունք-
ներ... յետոյ... յետոյ... է՛հ սատանան տանի
ձեզ...

— Ո՛հ, վայրենի երևակայութիւն, մթմթեաց Շի-
րադեան, երեսը դէպի պատը դարձնելով, և ա-
ռանձին նշանակութիւն չը տալով Հախվերդեանի
խօսքերին, քանի որ գիտէր արդէն նրա բնաւո-
րութիւնը:

— Ինչ է, ինչ է, էլ ինչ է և հիւանդի պէս ե-
րեսը դարձնում, եթէ ասածներս չեն պատահել...

— Ե՛հ, թող խնդրեմ:

— Ինչ է, հիւանդ չեմ ասում:

— Գուր ինչ գիտես, դու ինչ գիտես,— ասա-
ւորեց, փոքր ինչ վրդոված ու երեսը դէպի
Հախվերդեանը դարձնելով, հարցրեց Շիրադեանը:
— Ես ինչ գիտեմ... միթէ կարծում ես, թէ
ես կոյր եմ:— Որ տիկին վարվարէն մի րօպէ
քեզ մոռանալ չէ կարող,— դրա մէջ ոչ ոք չէ
կասկածում, որ նա քեզ սիրում է «այրի կնոջ»
սիրով:— այդ էլ զաղանկը չէ:

— Ե՛հ, ինչ է և կարծում, ես էլ նրան եմ սի-
րում, հա, անբաւականութեամբ հարցրեց Շիրա-
դեանը:

— Այդ մի և նոյն է— դու էլ սիրում ես, թէ
ոչ:

— Ինչպէս: Եթէ ես չը սիրեմ նրան, ապա
ինչպէս կարող է մեր մէջ տեղի ունենալ այն,
ինչ ներկայացնում է քեզ քո վայրենի երևակայու-
թիւնը:

Մի բարձր ըլլող յաջորդեց Շիրադեանի խօս-
քերին:

— Երեկայ, կատարեալ երեկայ: Այ քեզ խօսք:
Գեղեցիկ կնոջ բաւականութիւն ստուռ համարել

սէր է հարկաւոր... սէր... սէր,— ասեց և կրկին
բարձր ըլլաց Հախվերդեանը:

— Այո, սէր է հարկաւոր, այժմ բոլորովին բո-
րեղված պատասխանեց Շիրադեանը: Առանց սի-
րոյ կնոջ մերձենալ միայն զաղանկները կարող
են, հասկանում ես, թէ ոչ:

— Հը,— ի հարկէ ոչ:

— Ուրեմն դու բացասում ես, որ առանց սիրոյ
և առանց զգացմունքի անկարելի է մերձենալ կը-
նոջը:

— Հա, հա, հա,— կրկին ըլլաց Հախվերդեանը:

— Սէր կամ ատելութիւն— ասա երկու զգացմունք-
ներ, որոնցից առաջինը ինձ կը հարկաւորէ մօ-
տենալ մի կնոջ, իսկ միւսը կը վանի նրանից:

— Զէ կարող պատահել միթէ, որ ոչ այս լինի,
և ոչ այն, այսինքն ոչ սէր և ոչ էլ ատելութիւն:

— Ի հարկէ կը պատահի: Եթէ այդպէս չը լի-
նէր, ես պէտք է կանանց կամ սիրելի, կամ ա-
տէի, բայց այդ այդպէս չէ: Բանը նրանումն է,
որ այդ դէպքումն էլ ես չէի կապվի մի կնոջ
հետ, որքան էլ որ նա գեղեցիկ լինի, որովհետեւ
ես չեմ սիրում նրան:

— Ե՛լի սէր, ան Աստուած, էդ անտէր սէրից
մի քիչ էլ մեզ տայիլ էլի, որ մենք էլ իմանա-
լիք դրա համը, դրա ինչ լինելը: Այդան կար-
դացել էմ սիրոյ մասին ու լսել, բայց ես չեմ
զրացել, որ ես էլ հաւատամ, թէ յիշաւի կայ
դ սէր ասած բանը:

— Ուրում ես բացասել սիրոյ գոյութիւնը հա:
Ասա խնդրեմ, եթէ չը կայ սէր, ապա ինչ կայ:

— Զգու՛մ դէպի կնոյն...

— Զգու՛մ: Ուրեմն, քո ասելով տղամարդը
պիտի վերաբերվի դէպի բոլոր կանայք անխա-
խառնա՞հ:

— Ի հարկէ: Եւ այդպէս էլ պէտք է լինի...

— Նու... դա արդէն անսովորական է, եղբայր,
և վիրաւորական, բացականչեց Շիրադեանը:

— Բոլորովին վիրաւորական չէ: Եւ իմ կարծի-
քով շատ էլ ընտան է...

— Հերիք է, հերիք է, կտրեց Շիրադեանը Հախ-
վերդեանի խօսքերը. եթէ անկեղծ ես ասում ու
այդպէս էլ զգում— դու ուրեմն փչացած ու կո-
պիտ մարդ ես, որովհետեւ սէրը մարդու ամու-
նանուրը զգացմունքներից մէկն է, և նա կա-
րող է գոյութիւն ունենալ միայն նրաբացած մարդ-
կանց մէջ. ինչ ասեմ քեզ՝ Պատանի չես, որ ա-
սեմ, թէ ապագան խելքի կը բերի...

— Ինչպէս ուղում ես կարծիք, պատասխանեց
Հախվերդեանը անհոգութեամբ և երեսը շուռ
տալով՝ լուց: Նա ամբողջ Շիրադեանին իրեւա-
րատ անուանեց, որը նրա լեզուով մի փոքր յի-
մար բառին համանիշ էր: Բայց երկար ժամա-
նակ Հախվերդեանը չը կարողացաւ քնել... Նրա
երևակայութեան առաջ կանգնած էր տիկին
վարվարէն և միւս կողմից Շիրադեան, որը չէր
հասկանում զգայուն կնոջ ցանկութիւնները...

— Ա՛խ, եթէ ես լինեի նրա տեղը Ա՛խ, եթէ
ինձ պատահէր այդպիսի դէպք: Յիմարութիւն,
յիմարութիւն է այսպէս վերաբերվել դէպի այդ
կնոյն: Պէտք է ձեռք գցել նրան,— ասեց Հախ-
վերդեանը և վճռեց դիմել այդ նպատակին... Եւ
նրան այդ կաջողվեց:

Տիկին վարվարէն խօստովանութիւնից երեք օր
էր անցել, որ նա ու Շիրադեանը այլ ևս իրար
չէին հանդիպել: Շիրադեանը փախուտ էր տալիս
տիկին վարվարէնի հետ կրկին հանդիպելուց,
բայց, թարսի պէս, հակառակը պատահեց Շի-
րադեանի հետ: Երբորդ օրվայ երեկոյեան դէմ,

«Врагъ» բառի վերջին տառի հետ համապատասխանում է 11 հոգի ուստատանցի ուսանողները պաշտպանել են այլ և այլ դիտարկումներ ուսումնական աստիճանը ձեռք բերելու համար: Յիշեալ աշխատությունների նկարագրերը վերցրած են մեծ մասամբ ֆիզիոլոգիայից, կան և քիմիայից գրականներ, իսկ դիտարկումներից մեկը քաղաքա-տնտեսական ու վիճակագրական գիտությունից է: Մի լեհաստանցի օրիորդ էլ նորերումս ստացել է Ամերիկայի Բալտիմոր քաղաքի համալսարանից մի ուղեւոր մեղա՝ աշխարհի մասին գրված իր աշխատությունը համար:

Թիւրքաց հայերին ուղղված Հռոմի պապի կոնդակի հարցին մայրաքաղաքների ուսուցիչ մամուլըն էլ նույնիսկ է յօդուածներ և նկատողութիւններ: Այդ նիւթի մասին երեւացին յօդուածներ ի միջի այլոց «Новости», «Новое Время», «Тражданингъ» և «Русский Курьеръ» լրագրիւններում: Այդ վերջին լրագրիւր, խօսելով այն բանի մասին, թէ ինչպէս վերաբերվում է Հռոմի պապը թիւրքաց հայերին, վերջացնում է այս խօսքերով. «Չէ կարելի ուշադրութիւն չը դարձնել այն հաստատարութեան վրա, որով առաջ է տանում Հռոմի «պապականութեան» իր գործը հայերի մէջ, թէ Կ. Պօլսում և թէ Փոքր-Ասիայում: Այս բանում պապին նշանաւոր կերպով օգնում է Աստուծան, որը չափ լաւ է հասկանում թէ որով հանգամանքներում է թիւրքայի հայերը որքան աչքի ընկնող դեր են խաղալու արեւելեան հարցի վիճակում»:

Պ. Յ. Նազարեանց խնդրում է մեզ յայտնել մեր ուսումնարանների մանկավարժական խորհուրդներին և հայոց լեզուի ուսուցիչներին, որ ներքա «Ընտիր Հատուածներ» Ա. մասի առաջին տպագրութիւնը բոլորովին սպառված է: Նոյն զբոյսն էր և Երկրորդ տպագրութիւնը, որ արդէն մասնաւոր տակ է, լոյս կը տեսնի առաջիկայ նոյն թիւերին, և կը պարունակի իր մէջ 100 հատ նոր հատուածներ:

Շաբաթ օր, հոկտեմբերի 1-ին, Թիֆլիսի ցիւրկում սկսվեցան ներկայացումներ: Յիշելը բոլորովին վերաշինված է, պատերը աղիւսեցին. շինութիւնը ներսից էլ բաւական գեղեցիկ է: Շաբաթ և կիրակի օրը ցիւրկում այնքան հասարակութիւն կար, որ ասեղ գցելու տեղ չը կար: Խումբը կազմակերպված է շատ աջող կերպով, մինչև անգամ կան առաջնակարգ արտիստներ, ինչպէս կրօնի Գործի, տրամաբանի վրա խաղացող օր. Վաղար, և Գեյկէի ընտանիքը:

Յօրակատի դրամատիկական ուսուցիչները, ինչպէս լսում ենք, կը սկսվեն վաղը, չորեքշաբթի օր, հոկտեմբերի 5-ին: Կը խաղան Վիլհելմի չորս գործողութեամբ մի նոր կօմէդիա—«Въ помѣстѣхъ господи Поводяево» անունով:

Մեզ հաղորդում են, իբրև լուր, որ Վեհապետ կաթողիկոսը ցանկութիւն ունի Բորժօմ գնալ: Մեծ իշխան Միխայիլ Նիկոլաևիչին այցելելու համար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՌԻԱՅԻՆ

Կ. Պօլս, 24 սեպտեմբեր

Նախորդ նամակս յանձնած էի թղթատարին կը խաղանք թէ դատական նախարարը նոր թիւ գրեւ է մը խրված է ի Պատրիարքարան: Այդ թիւ գրեւ է հիմա օրուան խնդիր դարձած է, բայց լրագրիւները անոր ճիշտ իմաստը չը հրատարակեցին: Այդ թիւ գրեւ է ով դատական նախարարը ցաւ կը յայտնէ սեպտեմբերի 16-ի նստին պատահած ցաւալի դէպքին առթիւ, — ապտակի խնդիր, — ժողովրդական ցուցերու մասին ալ կը խօսի և կը յայտարարէ թէ «պէտք եղած միջոցները ձեռք պիտի առնուին որպէս զի այլ ևս այդպիսի խանգարումներ տեղի չունենան»: — Կը յանձնարարէ շարունակել պատրիարքական շնորհաւորութիւնը և ընտրել տեղութեան հաւատարմ ու վստահութեան արժանի Պատրիարք:

Թիւ գրեւ է ինչ համառոտութիւնը այս է: Քա-

ղաքական ժողովը սեպտեմբեր 22-ի երեքշաբթի առաւօտ նիստ ընելով նկատողութեան առաւ սոյն գիրը և որոշեց հաղորդել այդ թիւ գրեւ է Ազգ. ժողովոյ, յատուկ տեղեկագրով մը, այս պատճառաւ Ազգ. ժողովը պիտի գումարի սեպտեմբերի 27-ի երեքշաբթի առաւօտուն այդ խնդրով զբաղելու: Քաղաքական ժողովը չէզոք գիրը պիտի բռնէ. պիտի թողու որ ժողովը խորհի և որոշում տայ:

Այդ թիւ գրեւ է ինչ ընդհանրութեան մէջ երկու տեսակ մեկնութեան ենթակայ է, և տարակոյս չը կայ թէ Ազգ. ժողովը մէջ ալ այդ երկու մեկնութիւններն են, որք իրարու պիտի բաղխին: Մէկ մեկնութիւնը բարթողութեան հանդէսն է, միւս մեկնութիւնը հակա-բարթողութեան հանդէսն է:

Բարթողութեան կը պնդեն թէ՛ դատական գործող նախարարը իր թեզերէն երկու պահանջ ունի: Ա. կը պահանջէ որ սեպտեմբերի 9-ի ընտրութիւնը չը բեկանի և սկսուած քուէարկութիւնը շարունակուելով Պատրիարքն ընտրուի: — Բ. դատական նախարարը կը պահանջէ որ ընտրելի Պատրիարքը լինի Բարթողութեան կայսկողութիւնը, վասն զի տրութեան հաւատարմ ու անոր վստահութեան արժանի Պատրիարք ըսելով դատական նախարարը մասնաւոր ինչ քիչ Բարթողութեան կայսկողութիւնը:

Հակա-բարթողութեան կը խնդրեն հետեւեալ կերպով կը բացատրեն: Ա. դատական նախարարը կը յանձնարարէ շարունակել «Պատրիարքական ընտրութեան գործողութիւնը» և ոչ թէ «Պատրիարքական քուէարկութեան գործողութիւնը», արդ ընտրութիւնը մը դաժնաւոր կերպով ընտրութիւնն ենթակայ է. առաջին քուէարկութեամբ կրնայ ընտրուիլ պատրիարքը, համեմատական կրնայ մնալ, համեմատական կրնայ բեկանիլ, նոր ընտրութիւն կրնայ կատարուիլ, այս ամենը ընտրական գործողութեան թիւն էր են, դատական նախարարը յանձնարարելով ընտրական գործողութեան շարունակութիւնը ուրիշ բան չըբռնէր, բայց եթէ չը յապաղէր Պատրիարքն ընտրութիւնը: Բ. տեղութեան հաւատարմ ու անոր վստահութեան արժանի Պատրիարք ըսելով, քնաւ չը հասկցուի միայն Բարթողութեան կայսկողութիւնը, վասն զի եթէ միայն նա լինէր տեղութեան վստահութեան արժանաւոր, եթէ միայն նա լինէր տեղութեան հաւատարմ, ինչ պէտք է ըսել միւս բոլոր կայսկողութեան համար, ոչ մին տեղութեան անհաւատարմ գտնուած է:

Այդ. ժողովոյ մէջ վիճաբանութիւններն այս հիման վրայ պիտի շարունակուին, մասնաւորապէս պաշտպան պիտի մղուի «Ընտրական գործողութեան» և «Ընտրական քուէարկութեան» տարբերութիւնները: Զաւանդական է որ առաջարկուի Գանձաւորութիւնը մը կազմել «Թեզերէ»-ին պատասխանը գրելու, և այդ պատասխանը լինի թէ հայոց կայսկողութեան հաւատարմ են միշտ, ամենն ալ առանց բացառութեան: Այս առաջարկը ընելու կարծիքներ կան, բայց թէ ընդունելութիւն կը գտնեն թէ ոչ, յայտնի չէ: Չենք կարծիք որ անհրաժեշտ հարկ մալ ըլլայ պարզ թիւ գրեւ է մը համար Գանձաւորութիւնը կազմել, բացառութիւններ տալ քանի որ դատական նախարարը բացատրութիւն չը պահանջէր, այլ պարզապէս յանձնարարութիւն կրնէ:

Բնական է որ վիճաբանութիւնները ուժգին պիտի լինին, զբաղղութիւնն այն է որ կուսակցութեան ոգին մուգնել կուտայ ազգային իրական շահը: Մեր իրաւունքն է, մեր շահն է որ պատրիարքական ընտրութիւնը որչափ հնար է ընդարձակ ազատութեամբ ընենք, և ոչ թէ մեր ամեն մէկ քայլին «կանխ առէք» ըստի մեզ: Ժողովը մը մէջ այնպիսի դէպքեր, այնպիսի պատահանքներ կրնան առաջ գալ որ ժողովը նոր տնօրինութիւններ ընելու կը հարկադրուի, այդ տնօրինութիւններն ընել ժողովին իմաստութեանն և ազգայնութեանն անկ է: Ի՞նչ կըլլայ հետեւութիւնը, եթէ ժողովը ընտրատուի գործել հակառակ իր խղճին: Ան կը ներկայանայ այդպիսի պարագայ մը այսօր: Պատրիարքական կրկու ընտրելի դէպքում են. օրէնքը կը տրամադրէ թէ այնպիսի պարագայի մէջ նոր քուէարկութիւն կատարելու է երկու անուններուն վրայ միայն, առաւելագոյն ձայն ստացողը Պատրիարք է, քուէներու հաւասարութիւն պատահած միջոցին վիճակը պիտի որոշէ: Բայց ան հերկու ընտրելիներէն մին կը ըտրուի, պատճառ մը չը կայ որ հետամուտ ըլլայ ժողովը անոր տեղ ուրիշ անուն մը պէտք է դնել. միւս կուսակցութիւնը հակառակը

կը պնդէ: Ի՞նչ պատճառաւ: — Եթէ նա կը քաշուի, կըսէ, մեր ընտրելոյն տուէր, կամ ամենին մի տար ձեռքները կըսեն: Արդ 120 երեսիւն խանդ կան այժմ 39 քուէ Բարթողութեան կողմն են, որ օրէնքը, որ առողջ դատողութիւն կը հարկադրէ 81 երեսիւնները չէզոք մնալ, կամ հրապարակել 39 երեսիւններուն: Այս տրամաբանութիւնն այնքան պարզ է որ Բարթողութեան կանք շուրաւ, յուսահատած իրենց յոյսը թիւ գրեւ է վրայ միայն դրած են, և կը կարծուի, և կըսեն, որ Պատրիարքարանին «ներշնչմամբ» եկած է:

Եթէ ստոյգ է որ այդ թիւ գրեւ էր բերել տուողները մեր Պատրիարքարանէն են, բաւական խոշոր սխալ մը գործած են. մինչև ցարդ ինչ որ անուղղակի միջոցներ ի գործ դրուեցան ի նպատակ Բարթողութեան, այդ ամեն միջոցներն ուրիշ նպատակի չը յանգեցան, բայց եթէ հետզհետէ նուազեցին Բարթողութեան կողմնակիցներն, այսօր Ազգ. ժողովը մէջ 81 երեսիւնները հակառակ են Բարթողութեան, և երբ ուրիշ անուն մը առաջ դրուի, կը կարծենք թէ Բարթողութեան կայսկողութեան հաղիւ 20 քուէ կ'ունենայ:

Հայկակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Կեղծ բարերարներ» շնորհը, ինչպէս երեւում է Կ. Պօլսին լաւ յայտնի է, որոնք իրանց անմիտ փառասիրութիւնը յաղեցնելու համար, վերջին նկարագրին մէջ են գցում միամիտ երիտասարդներին նոցա արտասահման ուղարկելով, և հակառակ իրանց խոստման ոչինչ օգնութիւն չը հասնելով: Ան ալ հարցի վերաբերմամբ ինչ ենք կարծում «Արեւել» մէջ: «Ժընէվէն հայ ուսանող մը նամակ մը ուղղելով խմբագրութեանը, ուշադրութիւն կը հրաւրէ այն ազգային բարերարներուն վրայ, որք մերթ կը հաճին որդեգրել զիւր անդ, այլ քիչ յետոյ բոլորովին մոռացութեան մէջ կը թողնուի զայն» կամ անհաւանական նպատակը և կամ բոլորովին դադարեցնելով նպատակ, որով հէզ հայ ուսանողն օտար հողի կը մնայ անգը և թշուառ, ամեն փորձութեանց անհաւատու: Այսպիսի կարծեցեալ բարերարներու մի քանի դժբաղդ զոհեր կան եղբւր նա Եւրոպայի ալ քաղաքացի մէջ»:

«Բէրլին հեռագրում է մեզ Հիւսիսային գործակալութիւնը» սեպտեմբերի 26-ին, որ զենեւալ Բուլանթէ, անցնելով Բաղէից, ուղևորվեց դէպի Յիւրբուրգ:

«Մէն-Լոնդոնում, ինչպէս գրում են Փարիզից, գործադու արած բանտները նորից սկսեցին աշխատել, համաձայնութիւն կայացնելով գործարանատերերի հետ»:

«Temps» լրագիրը խօսելով օտարների վերաբերմամբ առաջարկած օրինագծի մասին, այն միտքն է յայտնում, որ այդ օրինագիծը աշուղտութիւն չի ունենայ և մեծ աղմուկներ առաջ կը բերի պատգամաւորների ժողովում:

«Presse» հաղորդում է, որ Վիլհելմ կայսրը խոստացել է վերադարձին կրկին անգամ այցելել Վիեննա, ուր կը մնայ ամբողջ երեք օր:

«Վիլհելմ կայսրի այցելութիւնից յետոյ, աւստրիական մամուլը սկսել է յաճախ խօսել այն մասին, որ շուտով կը վերջանայ բոլորական ճգնաժամը»:

«Խաղաղայի արմատական Ցիցերիանի նորերս հրատարակեց մի հրաւեր, որով առաջարկում է լատինական ծաղում ունեցող բոլոր ազգերին միասնա՝ դերմանական աղբիւրն իրմաղբիւրն համար: «Աւստրիական կայսրուհին այս ձեռք պէտք է անցկացնի Կորֆու կղզու վրա»:

«Հիւսիսային գործակալութիւնը» հեռագրում է մեզ, որ «Journal de St. Petersburg» լրագիրը խօսելով այն գուշակութիւնների մասին, որ աւստրիական մի քանի լրագիրներ, յայտնի կայ զբաղմունքները վիլհելմ կայսրի դէպի Վիեննա և Հռոմ ճանապարհորդութեան և Ռուսաստանի առջև բոլորական գործերի վերաբերմամբ նրա ընդունած պարտաւորութիւնների մէջ, նկատում է, որ այդ տեսակ ենթադրութիւնները անհիմն է: Հաւատարմութեան պայտանական օրդանների հաղորդութիւններին, պէտք է կարծել որ կայսրի ճանապարհորդութեան նպատակն էր հանդիսաւոր կերպով հաստատելու Գերմանիայի բարեկամական զգացմունքները դէպի Վիեննայի և Հռոմի կարեւորները և գերմանական նոր կառավարութեան խաղաղասիրական մտադրութիւնները: Այդ պատճառով

ուով խօսք չէ կարող լինել որ և է. մասնաւոր հարցերի մասին: Պետերբուրգում Վիլհելմ կայսրը, ի հարկէ, համոզվեց ուսուց կառավարութեան խաղաղասիրական դիտաւորութիւնների մասին և իր այդ համոզմունքը, անտարակոյս, նա աշխատեց հաղորդել Վիեննայի պալատին. նոյն ձեռք կը վարվի, եթէ կողմնակա, և Հռոմում, բայց այդ բոլորը կը կատարի ոչ թէ որ և է յանձն առած պարտաւորութիւնների դրուութեամբ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 սեպտեմբեր: Հրատարակված է միւնիստրական մասնագիտովի կարգադրութիւնը, որը վերաբերում է կապեան-Չերնոմորեան նավթանցքի ընկերութեան կազմակերպչական փորձարկումից երկարացնելուն՝ մինչև 1889 թիւ յունվարի 2-ը:

ԱՆԼԱՆ-ԱՐՏԱՔԻՆ, 30 սեպտեմբեր: Գումարային շրջաններում ազգական ցեղերը ապստամբվում են էմիրի դէմ:

ՀՌՈՄ, 30 սեպտեմբեր: Երէկ երեկոյեան այստեղ ձերբակալվեց մի երեխայ, որը տարածում էր հակա-աւստրիական թերթեր, իտալական և ֆրանսիական լեզուներով գրած: Նոյն յանցանքի համար զինքը ձերբակալված է հանրապետական-սոցիալական լրագրի գլխավոր խմբագիր Ալբանի: Վէստից յետոյ, ժամը երկուսի սկզբին կայսրը գնաց Վատիկան: Կայսրը նստած էր սեփական պալատական կառքում. միւս կառքերում նրա ետեւից գնում էին զենեւալները, ֆիլդէ-ադիւտանտները, կոմս Բիսմարկ և թիկնապետների խմբի բարձր աստիճանաւորները: Կայսրը նախ այցելեց պապին, իսկ յետոյ եկաւ և պրինց Զինրիկս: Վատիկանից պրոստական դեսպանատան վերադառնալը տեղի ունեցաւ մի և նոյն ձեռք ինչ ձեռք որ տեղի էր ունեցել Վատիկան գնալը:

ԲԵՂԳԻԱ, 30 սեպտեմբեր: Սերբիայի թագուհին այս օրերս Բուխարեստից կը գնայ Եւստրի, իսկ այդտեղից էլ մի քանի օրից յետոյ կուղևորվի Ռուսաստան:

ՓԱՐԻԶ, 30 սեպտեմբեր: Պատգամաւոր Ժիլլի, որը մեղադրում է բիւրժուային յանձնաժողովը զեղծումների մէջ, վաղը կանչված է դատաստանական ընդիշի մօտ: Կառավարական կուսակցութեան մէջ՝ սահմանադրութեան վերաբերման հարցի վերաբերեալ տարաձայնութիւնները սաստկանում են:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 հոկտեմբեր: Մեծ իշխաններ Սերգէյ և Պաւել Ալեքսանդրովիչներ և Մեծ իշխանուհի Նիկոլաևնա Յեօդօրովնա սեպտեմբերի 27-ին մտան Եւրոպայէ մէջ ուղղակի գնացին Գերմանիա թաղման տաճարը: Նոցա Մեծութիւնները ենթադրում են մնալ Եւրոպայէ մօտ մինչև հոկտեմբերի 6-ը:

ՀՌՈՄ, 1 հոկտեմբեր: Կրիստի ուղարկեց Բիսմարկին հեռագիր, որով արտայայտում է իտալական ազգի զգացմունքները դէպի Գերմանիան և ցանկութիւն է յայտնում, որ դաշնակցութիւնը ծառայի երկու ազգերի փառքին և Եւրոպայի խաղաղութեան: Բիսմարկ պատասխանեց նոյն մտքով: Այդպիսով իտալիայի և Գերմանիայի դաշնակցութիւնը ընդունում է աւելի սրտաւիր ընաւորութիւն: Երէկ, Կլիբերիւսում տեղի ունեցած հանդիսաւոր ճաշի ժամանակ, Հռոմեացի թագաւորը կենաց առաջարկեց գերմանացոյ կայսրի, կայսրուհու, գերմանական զօրքի, նրա փառքի և Գերմանիայի հաստատութեան համար: Կայսրը շնորհակալութիւն յայտնեց և մասնաւորապէս արեւ երկու երկիրների վիճակի նմանութեան վրա, որոնք մեծ առաջնորդների ղեկավարութեամբ ձեռք են գցել միութիւն: «Գրանից երևում է, — ասեց կայսրը, — որ երկու ազգերը միշտ կաշակցեն միմեանց» միութիւնը պահպանելու համար, որը խաղաղութեան ամենահաստատ գրաւական է: Վերջում կայսրը շնորհակալութիւն յայտնեց սերբիայի ընդունելութեան համար և առաջարկեց թագաւորական զուգի առողջութեան և իտալական քաջարի զօրքի կենացը:

ԲԵՂԳԻԱ, 1 հոկտեմբեր: Թագաւորը հրամայեց Գարաշանինին թողնել երկիրը, բայց Գարաշանին ընդդիմանում է:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 հոկտեմբեր: «Вѣстникъ Финансовъ»-ի մէջ այսօր տպված են քաղաքական

պետական վերատուգելի հաշիւներէ 1887 թիւ վերաբերմամբ: Գլխաւոր թւերը հետեւեալներն են. սովորական մուտք եղել է 829,662,000 ռուբլի, փոխանակ 796,369,000 ռուբլի. սովորական ծախքը արուած է և պէտք է անուր 835,850,000 ռ., նախահաշիւ մէջ նշանակված 832,928,000 ռուբլի. փոխաբէն—երէկ Սերգէեւիկի վանքում տեղի ունեցաւ կոմս Ալեքսէրովի թաղումը, ներկայութեամբ Մեծ Խլխանների, զինուորական և քաղաքացիական բարձր պաշտօնեաների և զեպլոմատիայի անդամների: Նոյա Մեծոթիւնները ուղարկել էին չքեղ պատկ սպիտակ և կարմիր վարդերից: մի ուրիշ չքեղ պատկ էր ձեռքով դաշաղի վրա դրեց Մեծ Խլխանների Մարիա Պաւլովնա: «Journal de St. Pétersbourg» լրագիրը տար լրագիրներում լոյս տեսած ինսինուացիաների առիթով, որոնք այն միտքն են յայտնում, որ Մակեդոնիայի այժմեան յուզմունքները ուսաց ինտրիգաների հետեանը են,—ասում է, որ հազիւ թէ բոլորները հաւատան զոյգա, իմանալով որ Ռուսաստանը ոչինչ գործակալութիւն չէ պահում Բոլգարիայում և Բոլգարիայի գործերը նոյն իսկ Բոլգարիայի վրա է թողել: Լրագիրը նոյն իսկ չէր յիշատակի այդ ինսինուացիաների մասին, եթէ զոյգա առաջ մղած չը լինէր,—ի մեծ զարմանալ լրագիրը,—մի այնպիսի լուրջ օրգան, ինչպիսին է «Fremdenblatt» լրագիրը:

ԵՒԽԱՍՎԵՏԳՐԱԿ, 2 հոկտեմբերի: Երէկ բացվեց ամբողջապէս բոմբո-կրեմնիզուգի երկաթուղին:

ԼՕՆԳՕՆ, 2 հոկտեմբերի: Երէկ այստեղի լրագիրներում լոյս տեսան մանրամասն քաղաքացիներ զոկտոր Մէկենդիլի գրեթէ՝ Ֆրիդրիխ կայսրի մասին: Բաղադրական յայտնութիւններ դրել մէջ չը կան, նա յատկապէս ուղղված է պրոֆէսոր Բերգմանի դէմ, որին Մէկենդիլ մեղադրում է խողովակը վատ կերպով տեղադրելու համար, որի հետեանքը եղել է վաղահաս մահը: Բէրգման Մէկենդիլի դէմ դատ է սկսում, մեղադրելով նրան բամբասանքի մէջ:

ՀՈՕՄ, 2 հոկտեմբերի: Երէկ փառաւոր հանդէս կար. կապիտուլումի մէջ դրվեց մի տախտակ հետեւեալ մակագրութեամբ՝ «Գերմանացոց կայսրի այցելութեան յիշատակին» և տեղի ունեցաւ կոնցերտ, որին ներկայ էին 3,000 հոգի: կապիտուլում չքեղ կերպով լուսաւորված էր էլէկտրականութեամբ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ
Սեպտեմբերի 30-ին
ԼՕՆԳՕՆԻ վրա 10 ֆունտ արծէ. . 92 ռ. 25 >

Համալրելի վրա 100 մարկ —	45 > 40 >
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ —	36 > 40 >
Ոսկի —	7 > 45 >
Մարսայի կուպոններ —	148 > — >
Արծաթ —	1 > 16 >
Բորսայի դիվիդենդներ —	7 > 8 1/2 >
Պետակ. բանկ. 5% տոմս 1-ին շրջանի —	98 > 12 >
— — — — — 2-րդ —	96 > 50 >
— — — — — 3-րդ —	95 > 25 >
— — — — — 4-րդ —	96 > 25 >
— — — — — 5-րդ —	95 > 87 >
— — — — — 6-րդ —	— > — >
Նոր 4% փոխառութիւն.	81 > 12 >
Արեւելեան 5% փոխառութիւն. 1-ին շրջ. —	94 > 87 >
— — — — — 2-րդ —	95 > — >
— — — — — 3-րդ —	94 > 75 >
Ներքին 5% առաջին փոխառութիւն. —	263 > — >
— — — — — երկրորդ —	238 > — >
5 1/2% բէնտա	100 > 75 >
Ռուսիայի բէնտա	168 > 25 >
Ներքին 5% փոխառութիւն կոնսոլիդացած փոխառութիւն. —	144 > — >
Նոր երկաթուղային բէնտա	95 > 12 >
5% գրաւական թղթեր կալուած. —	— > — >
փոխ. կրեդ. ընկ. մետ. —	146 > — >
— — — — — թղթագ. —	90 > — >
Գրաւ. թղ. Ալեւ. բանկի	96 > 25 >
5 1/2% գրաւական թղթեր խորհրդի կալուած. բանկի. —	97 > — >
6% գրաւակ. թղ. Խարկովի կալ. բան. —	100 > 50 >
— — — — — Պոլսական —	99 > — >
— — — — — Պետ. Տուրակ. —	99 > — >
— — — — — Կիւնի —	100 > — >
— — — — — Մոսկվայի —	100 > — >
— — — — — Բեսարաբ. Տուր. —	99 > — >
— — — — — Նիժ. Սամար. —	100 > — >
— — — — — Վիլնայի —	98 > 50 >
— — — — — Թիֆլիսի — 2 1/2 և 43 տ. —	97 > — >
— — — — — Բուխարայի — 18 և 43 տ. —	97 > — >
Վճարակ. կապիտ. բանկի անցիւնները —	648 > — >
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ. —	233 > — >
Իրիւնիսկ-Բոլոգովի ընկ. —	81 > 50 >
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրիւ. գացիւններ. —	92 > 17 >
Մոսկվայի քաղաք. օրիւգացիւններ. —	92 > 25 >
Օղէնայի —	91 > 37 >
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օրիւ. —	81 > 75 >
Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը կենդանի է:	

ԽՐԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ	
Թիֆլիս. կարապետ խորհուրդին (Ղուրի. կեան) Սերաստացի: Չեր անուումը նամակ կայ խորհրդատանը:	
ԲԱՌՈՒՄ. Դաւիթ Զանուսեանց. Գուր զրում էք մեղ, որ մենք ձեր հասցէն փոխենք և ուղարկում էք մեզ ձեր նոր հասցէն, բայց չէք ասում թէ սրանից առաջ միտեղ էիք ստանում «Մշակը»: Հաղորդեցէք մեզ որտեղ էիք ստանում:	
Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ	

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ի

ԱՐԻՍՏՈՂՈՄ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆՑԻ

ՌՈՒՍԵՐԷՆԻՑ-ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԴԻՐԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐ

Գինն է 3 ռուբլի, ճանապարհի ծախսը գնողի վրա է:

Միանուագ քսանից աւելի գնողին գիշումն կը լինի:

Վաճառվում է ԲԱՅԱՌԱՊԵՍ Խիդիկէլի և ընկ. զրաւաճառանոցում, Թիֆլիս, Գործիկանի Պրոսպեկտ, առաջին Գիմնազիայի հանդէպ: 3—40

ԿԵՕԼԷՐԵԱՆ ԿՕԼԴ-ԿՐԷՄ

Կաշին փափկացնող բոլոր գործածական միջոցներից յայտնվում է իր թարմութեամբ և իր բաղադրութեամբ:

Ծախվում է դաւաններում բոլոր նշանաւոր փաճառականների մօտ, իսկ Մոսկվայում Բ. ԿԵՕԼԷՐԻ և ԸՆԿ. մօտ, Նիկոլայեւ փողոցում: № 9. П. К. О. (1—3)

ԱԶԲԱՏԱՆ ունեցողների ընդունելութիւնը բժիշկ Բէյլի մօտ, ամառվանից յետոյ, ՎԵՐԱՆՈՐՈՎԱՍԷ Է: ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆ Գրեթեբոլսկի փողոց, տուն խորագովի № 3

Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան 9—10 ժամ: 2—3 (ե. շ. հ.)

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԱՐՈՒՆԵՍԱԿԱՆ, ՄԻՆԵՐԱԼԱԿԱՆ, ՄՐԳԱՅԻՆ ԵՒ ԳԱՋԱՅԻՆ ՋՐՆԵՐԻ

Մ. ՄԻՀՐԱՆԵԱՆՑԻ

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ

(Յերկշաւայ փողոցում, Կոնստանտինովի տան կից, որտեղ զետեղվում է ԼՕՐԿՕ և ընկ. տպարանը)

Պատիւ ունեմ յայտնելու պ. պ. բժիշկներին և յարգելի հասարակութեանը որ ես նորից վերա նորոգեցի և նշանաւոր կերպով ընդարձակեցի իմ գործարանս, աշխատելով բաւականացնել ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ բոլոր ՊԱՆԱՆԱՅԻՆ, ջրերի պատրաստութեան վերաբերմամբ: Գործարանի կառավարութիւնը ես յանձնեցի ՖԱՐՄԱՅԻՆԱՅԻ մի ՊՐՈՎԻԶՈՐԻ, որ փորձառու թիւն է ստացել Ռուսաստանի մայրաքաղաքներում: Գործարանն ունի ամենամեծ ձեռք մեղմաներ, նոյնպէս և ջիվիլի հուշակաւոր ՖԻԼՏՐ, որը միակ է, որ աջողութեամբ մաքրում է ջրերը կապաւելց, կրից, երկաթից, օրգանական, միներալական մասնիկներից ու աղերից և գերազանցում է բոլոր միւս ֆիլտրներից իր մեղմանալիս և քիմիական գործողութեամբ:

Պրովիզորը մշտապէս գտնվում է և անձամբ պարապում է իմ գործարանում: Հետո՛ւնով այն օժանդակ միջոցների, որ տալիս է գիտութիւնը անալիտիկական քիմիայի ճիւղում, այսուհետեւ իմ գործարանում կը պատրաստվեն, բացի գէլատինան, մրգային և զագային ջրերից, բոլոր ՄԻՆԵՐԱԼԱԿԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՋՐՆԵՐԸ, ինչպէս օրինակ՝ ՎԷՂԻ, ԷՄԻ, Կարլսբադի, Մարիենբադի ջրերը, լուծողական ջրերը բոլոր յայտնի աղբիւրների և այլն, հետեւելով յայտնի հետազոտողների տուած կանոններին: Արուեստական միներալական ջրերը, որոնք այժմ խորհուրդ են տալիս ընդունել հուշակաւոր բժիշկները, կարող են ոչ թէ միայն փոխարինել բնական ջրերին, բայց և ունեն մի քանի գերազանցութիւններ. նրանք կարող են միշտ թարմ զրուծեան մէջ ձեռք բերվել, մի և նոյն ժամանակ պարունակելով իրանց մէջ անխաթմու զազերի աւելի մեծ քանակութիւն, այնպիսով աւելի ախտիկի դառնալով խմելու համար և աւելի շուտ ներքործելով հիւանդ կաղմուածքի վրա:

Աւելորդ չեմ համարում ասել որ ես միշտ աշխատում եմ պահել գործարանս կատարեալ մաքրութեան մէջ և փերաբերվել դէպի գործս ամենամեծ ճշգրտութեամբ և բարեխղճութեամբ, որի մասին յարգելի հասարակութիւնը կարող է համոզվել անձամբ այցելելով գործարանս ամեն ժամանակ:

Տարածալսութիւններից խուսափելու համար, խոնարհաբար խնդրում եմ ջրերի գործածողներին պահանջել որ իմ բոլոր արդիւնքները կրեն իմ ֆիրմայի նշանակը, քանի որ ուրիշ գործարաններ կարող են ի չար գործածել հասարակութեան հաւատարմութիւնը:

Մ. ՄԻՀՐԱՆԵԱՆՑԻ 38—50 (ե)

ԱՌԵԻՏՐԵԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Ց Հ Ա Մ Ա Ր

ԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առեւտրական Կուրսերի նպատակն է մանազգիտական առեւտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ:

Աւանդելի աւարակաք օրը եւ 1) Առեւտրական Տնտեսութիւն, 2) Առեւտրական թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համարիչի վրա, 5) Առեւտրական թղթակցութիւն, 6) Առեւտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն, և 7) գերազրութիւն:

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 25-ից: Ընդունելութիւնները սեպտեմբերի 15-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սոյուզիում, Լաբորատորիայ փողոցի վրա, № 11: Իսկ օգոստոսի 20-ից Աղէքսանդր Գրիգորովի տանը, № 9 Սերգիեւիկայա և Նազարնայա փողոցների անկիւնում, զեղատան դիմաց, ուր որ անցնելու են կուրսերը: Ծրագիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՁԻՄԱՊԵՍ եղբ. Ծովանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисе, С. П. Мануэльянцу.

20—20 (ե. Շ.)

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱՌՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ. Հինգշաբթի, հոկտեմբերի 13-ին, ԱՆԱՏՕԼԻԱ (ANATOLIE) շոքերաւոր, նաւապետ ԲՕՇԵԼ (BOSCHEL) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզոն, Օրդու, Սաֆսոն, Կ. Պօլիս և Մարսելը: Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում Լէմբողլուի տան, Նաբրեժնայա, և Թիֆլիսում՝ Խալիկին Արծրունի գալլերէում, № 103.

1—3